

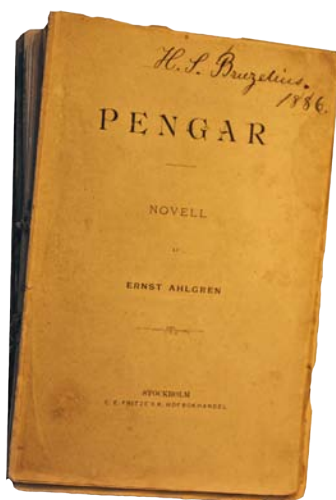
Frans von Schéeles omdöme av "Pengar"

Nedan följer Frans von Schéeles omdöme av "Pengar", så som han skrev det i ett brev den 16 jan 1885 till Victoria Benedictsson.

"Om de 5 första kapitlena af "Pengar" säger S-e.

Uppsala d.16 Jan.

Jag har nu läst manuskriptet och vill skriva derom, medan intrycket är friskt. Det är i mitt tycke ett ypperligt arbete. Jag har sida för sidan känt, huru sant innehållet är. Det var blott en enda gång, som jag tviflade något: går en sådan der siratlig prest upp på en sextonårig flickas kammare, sedan hon gått och lagt sig? – och – – hvarför ger han henne hundra kronor? – Mig förefaller icke den der scenen fullt naturlig. Och så upprepas den ju på sätt och vis genom jästmannens 300! – De pengar, hon skall erbjuda Axel kunde hon ju sjelf så småningom sparat ihop? Sängkammerscenen kommer naturligtvis att stöta "de pryda", men de stötas nog afhela boken tendens ändå. Mig har den ej stött, lika litet som Lindormssagan, som är vida otäckare (sedan man fått sängkammerscenen såsom bakgrund). Jag kan ej se, huru ni skulle kunna taga bort de scenerna. Jag tycker tvärtom, att ni behandlat det verderstyggliga ämnet så delikat, som det varit möjligt, – så mycket blott antydande, som det låtit sig göra, då ju saken ändå nödvändigt måste sägas. För mig är det en hjertepunkti boken. Låt stå! I stilistiskt hänseende har jag under läsningen ett par gånger velat anmärka, att förf:s framträder för direkt; – att ni karakteriserat genom reflexioner (t.ex. Axel) i stället för, att låta personerna genom sina ord och handlingar karakterisera sig sjelfva. Nå, det der märker endast den, som vant sig att ge akt på den literära tekniken; för den stora publiken är detta kanske till och med en förtjenst, då åtskilligt derigenom blir lättfattligare, men det är en konstnärlig

brist, det är min åsigt. Språket stöter mitt uppsvenska öra emellanåt; det är en del uttryck, som i mitt öra låter såsom provinsialismer, – en del t. ex. simpla (t.ex. "arbetstaska"). Men det der är något af en författareindividualitet, och jag är ej fullt säker på, att en omarbetning i det hänseendevore önskvärd. Om berättelsens titel kan jag ej ha någon bestämd mening, innan jag läst den hel och hållen. "Pengar" förefaller mig bättre än "Penningar". – "Pengar" är i mitt tycke en ypperlig boktitel, blott den verkligen betecknar boken huf-

vudtanke. Det var icke vackert af er att börja ert bref af d.5te med beskyllningar mot mig för ett "artigt litet hån". Jag har icke förtjenat den. Med mitt tal om att ni vuxit er litterära Mentor öfver hufvudet, menade jag allvar, – hvarken smicker eller hån. Jag sade det för att angifva, hvarför jag så länge negligerat korrespondensen med er. Sedan ni blifvit offentligt känd, allmänt uppburen författare, äro de tjenster, jag kan göra er, så små, att min tid och minakfter bättre kunna behövas på annat håll. Någon "Mentor" kan jag icke vara för er, – om jag någonsin det kunnat. Med nöje skall jag förmedla försäljningen till någon förläggare af "Pengar". Ni säger, att ni för detta arbete måste ha "ordentligt betaldt". Hvarför, förstår jag. Men hvad anser ni vara "ordentligt betaldt"? Det måste ni säga mig. Jag har intet mått att gå efter. – Skall jag försöka skaffa er en dansk öfversättare och förläggare, samtidigt med den svenska upplagan? Och så innesluter jag Lundegårds porträtt af Ernst Ahlgrens person, motseende att få mitt konterfej i återbyte. Lundegårds bref ville jag gerna ha åter, sedan ni läst det. Välkommen snart med slutet af "Pengar", hvarefter jag längtar med den intresserade läsarens otålighet."

© Brevutdraget är renskrivit av Birgitta Åkesson.

